

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VI

CELOVEC, V ČETETEK, 24. V. 1951

ŠTEV. 35 (404)

Koroški Slovenci smo živ del slovenskega naroda

Govor tov. dr. Francija Zwitterja na občnem zboru SPZ

Najprej je v uvodnih besedah orisal zgodovino slovenskega naroda in zgodovino koroških Slovencev še posebej ter ugotovil, da je nedvomno najstrašnejša dediščina naše preteklosti ponižna hlapčevska miselnost, pomanjkanje samozavesti, otopela narodna zavestnost. Zato pa je treba — je poudaril — v našem človeku vzbuditi prepričanje, da ni rojen za sužnja, to je prvenstvena in bistvena naloga slovenske ljudske prosvete na Koroškem.

Temeljno izhodišče pa nam mora biti, da smo živ del slovenskega naroda in so naše jezikovne meje tudi meje vsega slovenstva. Ker to najbolj krvavo čutimo, moramo to najbolj glasno naglašati! Kakor smo stoletja sodoživljali usodo vsega slovenskega naroda, jo časoma tudi oblikovali in usmerjali, tako moramo tudi danes in v bodoče biti tesno povezani z življenjem in ustvarjalnim polem našega matičnega naroda.

Slovensko ljudstvo se je v trpljenju in ognju narodno-osvob. borbe preoblikovalo ne samo v tem smislu, da je postalo samozavestno, da je vrglo raz sebe hlapčevsko miselnost temveč je tudi prvič v zgodovini začelo živeti samostojno, svoje lastno državno življenje. Če so mu doslej tuji gospodarji krojili usodo in ga vzgajali v duhu manjvrednosti, pokorščine, poslušnosti in suženjske udanosti, je odsej začel samostojno oblikovati svoj značaj in živeti samoniklo, svobodno gospodarsko in kulturno življenje brez kakršnega koli duhovnega in političnega pokroviteljstva. In k tej slovenski kulturi se kot živ del slovenskega naroda priznavamo tudi mi koroški Slovenci v zavesti, da ni ga življenja brez sokov in korenin.

Ko tako odločno poudarjamo življenjsko nevarnost cepitve slovenske kulture, kulturna enotnost za nas ni le kraljica, temveč dokument nerazdružljivosti slovenskega naroda. Če nas že ločijo politični mejniki, nas nikdar ne smejo ločiti od matičnega naroda kulturni mejniki. Te bomo podirali vedno in povsod, kdor koli jih hoče kjer koli in kakor koli postaviti.

Slovenske koroške kulture kot neke regionalne kulture namreč ni niti je biti ne more, ker je slovensko kulturno delovanje na Koroškem sestavni del slovenske kulture; pač pa obstoji problematika, ki daje našemu kulturnemu udejstvom poseben značaj in posebno kulturno in družbeno poslanstvo.

Ob spoznanju in poudarjanju kulturne enotnosti in priznavanju k pridobitvam NOB, katere prva in poglavitna je enotnost, pa nikakor nečemo voditi kakoršne koli svetovno-nazorne borbe. Nasprotno je SPZ pustila in pušča svojemu članstvu, da se v okviru svo-

jih političnih organizacij orientira popolnoma svobodno. Pozivamo vse društvene odbore in vse članstvo društev, da napnejo vse sile, da se politični spor ne zanese tudi v društva sama. Politična neenotnost, ki nima primere v naši zgodovini, ne sme zavirati in rušiti prosvetnega in kulturnega udejstvomovanja slovenskega ljudstva na Koroškem. To je naše ljudstvo in so naša društva v ogromni večini tudi spoznala, o čemer priča najbolje neokrnjena organizacijska povezanost naših SPD, ki se brez razlike priznavajo k najvišjemu načelu naše ljudske prosvete, ki je enotnost slovenske kulture!

Zato bomo po tej začrtani poti nadaljevali borbo za ohranitev slovenskega naroda na Koroškem. Ohranili ga bomo samo, če bomo s

svojim delom vzgajali človeka, ki bo čutil in doživljal z matičnim narodom, ki bo zaverovan v svoje lastne sile in se ne bo naslanjal na tujca, ki bo črpal moč in hvaležno sprejemal pomoč od matičnega naroda — ne pa iskal pomoči, ne politične, še manj pa kulturne pri sovražnikih, ki delajo na tem, da bi nas krajevno in duhovno odtrgali od narodne celote.

Stoječ z obema nogama v današnji slovenski stvarnosti smo močni dovolj kljubovati vsem tem poizkusom, še prav posebno vsem jeznim viharjem nebrzdane nemško-nacionalne nestrpnosti, ki dobiva spet vedno bolj vidne in konkretne oblike kot so: hujskaška gonja proti današnji šolski odredbi, ogrevanja

(Nadaljevanje na 2. strani)

PROGLAS

Demokratske fronte delovnega ljudstva k rednemu ljudskemu štetju 1. junija 1951

Dne 1. junija 1951 bo v vsej državi redno ljudsko štetje, ki je obvezno za vse prebivalstvo v državi.

Mimo dejstva, da „občevalni jezik“ nikakor ne more služiti kot podlaga narodnostni statistiki, Demokratska fronta delovnega ljudstva izjavlja, da vnaprej odreja vsakršnim iz kakoršne koli izjave pri ljudskem štetju izvirajočim zaključkom o narodnostnem stanju na Koroškem veljavnost in priznanje.

Koroški Slovenci imamo iz komaj preteklega dobe pretežke izkušnje, ko so narodnostne izjave bile vzrok vsesplošnemu preganjanju našega ljudstva.

Po takih izkušnjah za nas koroške Slovence nobeno ljudsko štetje in nobena izjava nikdar ne more biti več podlaga za ugotavljanje narodnostnega stanja ali za reševanje nacionalnega vprašanja na Koroškem.

Pri rednem ljudskem štetju 1. junija 1951 pa je predvideno edino le vprašanje po „občevalnem jeziku“, to je jeziku, katerega se

človek v vsakdanjem življenju izključno ali vsaj pretežno poslužuje.

Številni naši rojaki, ki so prisiljeni služiti si svoj kruh v nemških krajih, bodo mogli navesti le nemški občevalni jezik, ker je v popolnoma nemški okolici občevanje v drugem jeziku nemogoče.

Za vse naše ljudstvo do malih izjem pa je zaradi neenakopravnosti našega jezika v javnem življenju in uzakonjeni dvojezičnosti v šolah po vsej nujnosti „občevalni jezik“ dvojen, pri čemer tudi navedeni vrstni red ne igra vloge in je kakoršne koli ugotavljanje oziroma zaključevanje o narodnostni pripadnosti neuporabno in nemerodajno.

Ljudsko štetje 1. junija 1951 zato tudi iz tega razloga ne more nikdar služiti kot podlaga za narodnostno statistiko ali kakoršne koli presojo nacionalnega stanja na Koroškem.

Celovec, dne 19. maja 1951.

Demokratska fronta delovnega ljudstva

Tudi v nedeljo bomo koroški Slovenci volili Körnerja

Na svojem zasedanju v soboto, dne 19. maja 1951, je Pokrajinski zbor Demokratske fronte delovnega ljudstva ponovno razpravljal o volitvah državnega predsednika in sklenil, da bo tudi to pot podpiral kandidaturu dunajskega župana dr. Körnerja.

Izid zadnjih prezidentskih volitev je pokazal pravilnost stališča DF DL, ki si ga je osvojila tudi večina koroških Slovencev. Po teh volitvah je postalo še vse bolj jasno, da gre pri prezidentskih volitvah predvsem za borbo med silami reakcije in gospodarskih privilegirancev in med silami demokratskih množic v Avstriji.

Koroški Slovenci bomo tudi pri prihodnjih volitvah podprli predstavnika miroljubnih demokratskih delovnih množic Avstrije, ki je kandidat Körner, ne bomo pa dali svojega glasu Gleißnerju, ki je kandidat Karischa, bivšega SS-Sturmbannführerja in Maier Kaibitschevega namestnika Karla Fritza in Steinacherja, ki ne zamudijo priložnosti, da ne bi nastopali proti upravičenim zahtevam koroških Slovencev.

Izrecno poudarjamo, da v kandidatu Körnerju podpiramo predstavnika miroljubnih demokratskih množic, nikakor pa ne kandidata Socialistične stranke. Koroški Slovenci pa bomo volili Körnerja tudi kot človeka, ki kljub šovinistični gonji brez oklevanja poudarja, „da sega njegovo nikdar zamolčano spoštovanje in prijateljstvo do slovenskega naroda nazaj v njegova mladostna leta in da sploh nikdar ni imel narodnostnih presodkov ali bil sovražnik kakršnega koli drugega naroda“

PRI NEDELJSKIH VOLITVAH GRE ZA ZELO VAŽNO ODLOČITEV!

Tokrat se bo odločilo ali bo stal na čelu države predstavnik avstrijske gospode, bankirjev in trgovskih magnatov ter veleposestnikov dr. Gleißner ali pa bo prevzel krmilo države v svoje roke predstavnik delovnih množic in preizkušeni demokrat dr. Körner.

PRI TEJ ODLOČITVI JE VAŽEN VSAK GLAS IN ZATO KOROŠKI SLOVENCIM NE SMEMO STATI OB STRANI. Parole za od-dajo neveljavnega glasu je škodljiva, ho ho-

V NAŠEM ČLOVEKU MORAMO VZBUDITI PREPRIČANJE, DA NI ROJEN ZA SUŽNJA, TO JE PRVENSTVENA IN BISTVENA NALOGA SLOVENSKE LJUDSKE PROSVETE NA KOROŠKEM.

Resolucija

Občni zbor Slovenske prosvetne zveze, najvišje kulturne prosvetne organizacije koroških Slovencev, ugotavlja:

Šest let po zmagi nad nacifašizmom, za katero je slovenski narod toliko žrtvoval, je na Koroškem ostalo vse pri starem. Slej ko prej se odreja slovenskemu jeziku enakopravnost in se celo v občinah, ki so to same sklenile, preprečujejo dvojezični napisi, da bi se na ta način zabrisalo dejstvo, da na tem ozemlju živijo Slovenci.

Proti odredbi o dvojezičnem šolstvu se načrtno goni nebrzdana gonja s sklicevanjem na tako imenovano pravico staršev, kar pomeni obnovitev stare koroške taktike proti slovenskim zahtevam v šolskem vprašanju. Hkrati pa kljub številnim pismenim in ustnim urgencam prosvetno ministrstvo zavlačuje rešitev naše zahteve po ustanovitvi slovenskega učiteljskega in slovenske gimnazije, medtem ko se čudno hitro rešujejo prošnje nekdanjih nacističnih učiteljev za službovanje na našem ozemlju. Zato zahtevamo priznanje spričeval in diplom vseh naših študentov, ki so vsled pomanjkanja slovenskih srednjih šol v Avstriji bili primorani študirati v Jugoslaviji.

Kljub tisočim podpisom slovenski kmetje še zamažajo na ustanovitev slovenske kmetijske šole. Slovenska prosvetna zveza zahteva, da se utemeljena zahteva slovenskega kmečkega prebivalstva čim prej uresniči.

Slovenska prosvetna zveza od začetka svojega obstoja pa do danes še ni prejela niti groša iz javnih sredstev za svoje uspešno kulturno delovanje, pač pa dobijo podporo tako imenovane „Dorfgemeinschaften“, ki imajo pod vodstvom zveznega „Volksbildungsreferenta“ na našem ozemlju predvsem „kulturno misijo“, da s pomočjo nemških kulturnih prireditelj in nemške pesmi pomemčijo slovenski živeli. Ugotavljamo, da imajo iniciativo in vodstvo skoraj brez izjeme učitelji, ki so na ta način spet obnovili heimatbundove narodno-politične načrte, proti čemur ostro protestiramo.

To so le nekatere zahteve Slovenske prosvetne zveze, ki naj jih merodajne oblasti — to je naša odločna zahteva — čim prej pozitivno rešijo.

Celovec, dne 19. maja 1951.

Pokrajinski odbor DF DL je zasedal

Celovec, dne 19. maja 1951. Na svoji današnji seji je Pokrajinski odbor DF DL po vsestranskem pretresu izida zadnjih volitev ugotovil, da je večina koroških Slovencev s svojim glasovanjem potrdila pravilnost stališča DF DL in sklenil, da tudi pri prihodnjih volitvah podpre kandidaturu dunajskega župana dr. Körnerja.

V zvezi z ljudskim štetjem dne 1. junija 1951 je na podlagi zgodovinskih izkušenj in nejasnega postavljanja vprašanja po jeziku izdal proglas, v katerem odreja kakršne koli iz tega štetja izvirajoči statistiki narodnostnega stanja na Koroškem veljavnost in priznanje.

Iz sekretariata DF DL

Koroški Slovenci bomo v nedeljo glasovali vsi strnjeno za Körnerja, da doprinesemo svoj del k borbi za mir, krepitvi demokracije in k ustvarjanju dobrega sosedstva med slovenskim in avstrijskim narodom v smislu načel velikega Prešerna, h katerim se je ob odkrivanju spominske plošče našemu pesniku prvaku priznal tudi kandidat Körner!

Občni zbor Slovenske prosv. zveze

Zadnje soboto so se zbrali v Celovcu na občnem zboru Slovenske prosvetne zveze delegati in gostje posameznih društev, da pregledajo delo svoje vrhovne kulturne organizacije ter si začrtajo smernice za delo v bodoče. Navzoča pa sta bila tudi zastopnika Slovensko-hrvaške prosvetne zveze iz Trsta, tov. Tončka Čokova in dr. Kosovel, medtem ko se zastopniki Ljudske prosvete Slovenije občnega zbora niso mogli udeležiti, ker niso pravočasno dobili potrebnih potnih dovoljenj. Pročelje Rothove dvorane sta krasili slike največjih slovenskih umotvorcev, Ivana Cankarja in Franceta Prešerna, vmes pa so se svetile besede „Ne z zlatimi, s krvavimi črkami je pisana knjiga slovenske kulture.“ Najprej je zbrane pozdravil predsednik SPZ tov. dr. Franci Zwitter in dejal, da je navzočnost tržaških gostov „najlepše potrdilo pravilnosti naše poti, ki je in more biti le v nerazdružljivi enotnosti vsega slovenskega naroda“. Z enominutnim molkom so navzoči prosvetaši počastili spomin vseh onih, ki so pred nami gradili slovensko prosveto na naši zemlji in jih ni več med nami, nato pa je bilo izvoljeno delovno predsedstvo. V imenu tega je tov. dr. Mirt Zwitter izrazil veselje, da se je na občnem zboru zbralo mnogo ljudi, ki jih že dalj časa nismo videli na tem mestu, posebno pa je pozdravil navzočo duhovščino.

Tov. dr. Kosovel je pozdravil zbrane prosvetaše v imenu Slovensko-hrvaške prosvetne zveze in se spomnil svojih mladih let, ko so tržaški bratje z največjim zanimanjem spremljali življenjsko borbo slovenskega ljudstva na Koroškem. Omenil je vodilno vlogo Slovenske Koroške kot zibelke slovenstva in pouda-

razrešnico staremu odboru, je bil nato soglasno izvoljen novi odbor. Izvoljeni so bili za

predsednika dr. Franci Zwitter

1. podpreds. Janko Ogris

2. podpreds. Janez Weiss

tajnika Tonči Šlaper

nam. tajnika Rado Janežič

blagajnika Šimen Martinjak

osredn. pevovodjo Zdravko Hartman

ter za ostale odbornike zastopniki posameznih Slovenskih prosvetnih društev. Po izvoli-

tvi pregledovalcev računov in določitvi članarine je občni zbor sprejel in odobril resolucijo uradu zveznega kanclerja, koroški deželni vladi in prosvetnemu ministrstvu (objavljamo na drugem mestu) nato pa je predsednik zaključil občni zbor z zahvalo za zupanje ter poudaril, da bo Slovenska prosvetna zveza tudi v bodoče dosledno izvajala svoj program, ki je bil iznesen v referatu.

(Vsled pomanjkanja prostora bomo objavili poročilo tajnika SPZ v prihodnji številki).

O ljudskem štetju 1. junija 1951

Hkrati z rednim ljudskim štetjem bo izvedel avstrijski statistični centralni urad dne 1. junija 1951 pregled podjetij in kmečkih obratov, nadalje hiš, stanovanj in drugih prostorov. Nas tukaj zanimajo predvsem le ljudsko štetje v ožjem smislu, katerega predmet po zakonu je ugotovitev števila in sestava prebivalstva na zveznem ozemlju. Pri tem so dovoljena vprašanja po imenu, spolu, rojstnem kraju, družinskem stanju, veroizpovedi, občevalnem jeziku, državljanstvu, šolski vzgoji, izučnemu poklicu, poklicu, zaposlenosti in bivaličju. Prav tako so možna tudi vprašanja po številu slepcev, mutcev in pohabljenecv.

Po zakonu so vse osebe primorane, da dajo potrebna pojasnila. Če objasnil od štetih samih ni mogoče dobiti, so možni odgovori tudi od strani drugih, predvsem svojcev ali sostanovalcev.

Vsak je dolžan, da na vprašanja po svojem znanju in vesti odgovori resnično.

Organi, ki imajo opravka z ljudskim štetjem, so obvezani k najstrožjemu molku. Podatki pri ljudskem štetju se smejo uporabiti izključno za statistiko in nikakor ne za obdavljenje.

Ljudsko štetje se izvede lahko na ta način, da vsak sam izpolni potrebne listine ali pa se vrši štetje po številnih komisarijih, ki jih določi občina.

Š7 ljudskega štetja izrecno vsebuje: Kdor ne zadosti kakoli dolžnosti po tem zveznem zakonu, predvsem kdor zavestno poda neresnične in nepopolne izjave ali kdor z dejanjem ali opuščanjem ogroža pravilnost in popolnost štetja in njegovo izvedbo sploh, ali kdor krši uradno tajnost, ga kaznuje okrajno glavarstvo v denarju do 30.000 šilingov ali z zaporo do šestih mesecev.

Ljudsko štetje predvideva 25 vprašanj, od katerih je za nas pojasnila potrebno le vprašanje v 14 rubriki pod naslovom „občevalni jezik“. Komentar k tej rubriki pravi: „kot občevalni je-

zik je navesti jezik, katerega se oseba, ki se šteje, v vsakdanjem življenju izključno ali vsaj pretežno poslužuje.

V krajih, kjer govorijo navadno dva ali več jezikov kot občevalni jezik, je navesti jezik ali jezike kot občevalni jezik, ki jih oseba, ki se jo šteje, pretežno poslužuje.

Pri otrokih, ki še ne znajo govoriti, in pri mutcih je treba navesti občevalni jezik, ki ga govorijo z družini, ali v pomanjkanju take v okolici.

Koroški Slovenci se slej ko prej še vedno borimo za enakopravnost slovenskega jezika. V nobenem javnem uradu nam ne dajo odgovora na slovensko vprašanje. Tudi pretežna večina javnih nameščencev na našem ozemlju je nemške

Steinacher, Ferlitsch, Fritz, Karisch, Meinitz in Mayrhofer naj volijo Gleissnerja, mi bomo volili Körnerja!

narodnosti, ki ne razume slovenskega jezika. Voznega listka na postaji ni mogoče dobiti v slovenskem jeziku, v avtobusu šoferji večinoma ne razumejo slovenski. Ze najmlajši otroci so s prvim dnem vstopa v šolo primorani, da govorijo z učiteljem tudi nemški in je dvojezičnost v šolah celo uzakonjena.

Zaradi te neenakopravnosti slovenskega jezika je za pretežno večino koroških Slovencev v trenutnih razmerah občevalni jezik po uradnem komentarju po vsej nujnosti dvojen, to se pravi slovenski in nemški. Zato bomo v to rubriko zapisali resnici na ljubo oba deželna jezika. Drugačna izjava bi bila neresnična in kazniva.

Koroški Slovenci smo živ del slovenskega naroda

nje očitkov iredentizma, odrekanje najosnovnejših nacionalnih pravic, neupoštevanje upravičenih narodnostnih zahtev.

Stoječ z obema nogama v današnji slovenski stvarnosti pa smo tudi predvsem poklicani kot posredovalci slovenske kulture narodu — sosedu. Zavestno priznavanje k lastni kulturi namreč ne sme nikdar biti ločnica med narodi — sosedi, temveč nasprotno najplodovitejše sredstvo medsebojnega zblíževanja.

Nato je ostro obsodil vsiljevanje nemške kulture z namenom odtujitve od ostalega slovenskega naroda in ugotovil, da tudi pod krinko avstrijskega delujoče „Dorfgemeinschaften“, katerih delovanje je sila podobno onemu nekdanjih „Heimatkreisov“ pod vodstvom Maier Kaibitscha, ne bodo uspele s svojo posebno „kulturno mislijo“, ki je ponemčevanje slovenskega življa.

Ko je potem govoril o vprašanju našega šolstva, je tov. dr. Franci Zwitter dejal, da rešitev perečega vprašanja ni v tej ali drugi papirnati odredbi, temveč v vzgoji zavednega slovenskega učiteljstva. Le v svojem narodu in v enotni slovenski kulturi zasidrani učitelji je garant za to, da bo naša mladina rastle in se vzgajala v ljubezni in spoštovanju do vsega kar je pristno naše: do lepote našega jezika in naše zemlje, do velikih umotvorov slovenske duše.

Poudaril je, da to, kar zahtevamo, ni nič posebnega, je samo to, da se nam priznajo iste pravice, kot jih ima naš sosedni narod v deželi. Naša borba je kulturna borba za uveljavljanje resnične demokracije in s tem za mir v deželi. Zato mora biti naše prosvetno delovanje usmerjeno na utrjevanje miru, to se pravi v domačem jeziku, na ustvarjanje narodne enotnosti med nami in odpravo narodne mržnje, — kratko: boriti se moramo za enakopravnost vseh, tudi malih narodov v svetu, ki jim veliki tako radi odrekajo življenjsko pravico.

Referent je poudaril še potrebno, da moramo biti vsi prešinjeni z narodno zavednostjo ter da je treba za svoj narod doprinesati tudi žrtve, nato pa je spregovoril o tržaških bratih in dejal:

Ceprav ubogi in revni se kot živ del slovenskega naroda celote vendar ne smemo izključiti iz velike skupne kulturne akcije vsega slovenskega naroda. Ves slovenski narod je danes združen v zbiranju sredstev za slovenski kulturni dom v Trstu. Naj bo izraz naše medsebojne solidarnosti, odraz našega živega zanimanja za usodo naših bratov ob morju današnji sklep, da hočemo tudi koroški Slovenci po svojih močeh prispevati k izgraditvi Slovenskega kulturnega doma v Trstu. Naj draga tržaška gosta sporočita ta naš današnji sklep odboru za zgraditev kulturnega doma in preko njega vsem našim bratom v Trstu, ki jim je kakor nam, fašizem uničil bogato kulturno življenje!

Potem ko je ugotovil, da bomo cilje in naloge slovenske ljudske prosvete na Koroškem izpolnili le, če bomo v najtesnejši povezanosti z matičnim narodom, v zavesti trdne kulturne skupnosti enotni v borbi za naše pravice, je tov. dr. Franci Zwitter zaključil svoj referat z naslednjimi besedami Ivana Cankarja:

„Ker narod potrebuje v teh težkih časih vse svoje sile, kliče vse in vsakogar! Če kdaj, v teh časih je potreba, da si zvesto pogledamo čez obraz v obraz, da si sežemo v roke, se strnemo v eno vrsto. — Strahopetec je, kdor udaj trepeče, da bi se mu ob takem zblížanju morda ne odkrnila ta ali ona mrvica njegovih strankarskih načel in njegovega svetovnega naziranja. Prijatelji, zdaj gre za življenje in smrt! Jaz upam v življenje! In takrat, kadar si uresničimo to pravo življenje, takrat si bomo zopet pogledali v oči in se povprašamo: „Kdo si? Kako misliš? Ali si brat ali nebrat?“ — Zdaj pa je vrsta ona, je prapor en sam!“

Na počitnice v Jugoslavijo

Pokrajinski odbor Zveze slovenskih žena nas prosi za naslednjo objavo:

Mnogi naših otrok se gotovo še dobro spominjajo lepih tednov, ki so jih vredlansko in lansko leto preživeli v Jugoslaviji. Kdo izmed udeležencev počitniških akcij se ne spominja več krajev skupnega veselja, kakor so Ribnica na Dolenjskem, Crikvenica in Sušak — Pečine u sinjei. Jadranskem morju, Banjola v Istri in podobno. Še se vsi spominjamo nepozabnih tednov, ki smo jih preživeli v Jugoslaviji.

In tudi letos nam je poslal Rdeči križ Slovenije povabilo, naj pošljemo večje število soialno in zdravstveno potrebnih otrok, ki jim bo v najlepših krajih omogočeno večtedensko brezplačno okrevanje. V pošteev za to akcijo pridejo otroci v starosti od 7 do 14 let. Razdeljeni bodo na dve skupini in je treba za prvo skupino prijaviti Pokrajinskemu odboru Zveze slovenskih žena v Celovec, **Salnstrasse 6, najkasneje do 5. junija 1951.**

Prijavi morajo biti priloženi: **Osebná izkaznica otroka** (ako je še nima, jo dobi na občinskem uradu domače občine), zdravniško spričevalo,

izjava očeta ali varuha (Vormund) na posebni tiskovini, ki se dobi na Pokrajinskem odboru Zveze slovenskih žena v Celovcu, ter **25 šilingov za vsakega otroka** (za nabavo potnega dovoljenja, vožnjo do državne meje in nazaj ter druge pristojbine).

Zveza slovenskih žena
Pokrajinski odbor

Morrison v Avstriji

Zadnji torek je prispel v Avstrijo Angleški zunanji minister Morrison, ki ga spremljata državni podtajnik Henderson ter referent za nemška in avstrijska vprašanja v britanskem zunanjem ministrstvu sir Donald Gainer. Na Dunaju je obiskal Morrison zveznega kanclerja Figla, vicekanclerja dr. Schärfa in zunanjega ministra dr. Gruberja.

Danes pa je prispel Morrison z Dunaja v Celovec, kjer bo obiskal deželnega glavarja Wedeniga.

Evropsko gospodarstvo ima težkoče

Gospodarska komisija OZA za Evropo je objavila obširno poročilo o gospodarskem položaju v Evropi. Po poročilih AFP je osnovni sklep te komisije, da bo pomanjkanje surovin v Evropi onemogočilo povečanje industrijske proizvodnje v tem letu za 13 odst. glede na proizvodnjo v letu 1950. V poročilu ugotavljajo, da se je proizvodnja glavnih surovin na evropski celine neznatno povečala v primeri z industrijsko proizvodnjo, medtem ko se je znatno zmanjšala glede premoga, žvepla, lesa in železa.

Washington. — Združene države Amerike, Velika Britanija in Francija so sklenile poenotiti nad 400 vojaških predmetov. Med tem materialom je tudi ameriški lahki tank

Gleissner se je rokoval z MAIER-KAIBITSHEVIM namestnikom Fritzem!

Torej je za njega Fritz več kot koroški Slovenci!

in nekaj ameriških topov različnih kalibrov. Podrobnosti o tem poenotenju pa ameriško obrambno ministrstvo ni objavilo.

Karachi. — V Karachiju so aretirali pakistanskega generala Nazir Ahmeda, ki se je komaj vrnil iz velike Britanije, kjer je bil v generalštabni šoli. Obtožujejo ga sodelovanja v vojaški zaroti, ki je bila pred kratkim odkrita v pakistanski vojski.

Najboljši ljubljanski ljudski inspektorji nagrajeni

Ljudska inspekcija, ki izpolnjuje zelo važne naloge ljudske oblasti se je v Sloveniji močno utrdila. Samo v Ljubljani dela že 389 skupin, ki imajo nad 2000 članov. Nedavno je bila v Ljubljani konferenca ljudskih inspektorjev, na kateri so bili najbolj prizadeti za svoje delo nagrajeni. Skupine so prejele denarne nagrade od 5.000 do 10.000 din. posamezniki pa so bili nagrajeni s 1000 do 3.500 din.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

Opozorilo volivcem

V nedeljo, 27. maja bodo druge volitve — ožje volitve — zveznega prezidenta. Objavljamo, da opozarja glavna volivna oblast, da obstoja na podlagi zakonitih določb tudi o-krat volivna dolžnost. Župani morajo pristojni upravni oblasti javiti volivne upravičence, ki bi svoje volivne dolžnosti ne izvedli.

Neupravičen izostanek od volitev lahko stane do 1000 šilingov globe ali zapor.

ril potrebo po tesni povezavi vseh zamejskih Slovencev. Slovenski narod je samo eden, pa čeprav so nasprotniki hoteli prepričati svetovno javnost, da Slovenci v zamejstvu nismo Slovenci, marveč samo neka tujerodna skupina, ki govori sicer lepo govorico, ki pa je slovensčini le malo podobna. Zaradi naše žilavosti in odločne borbe pa jim kljub temu ni uspelo, da bi nas izbrisali. Zato se moramo tudi danes zavedati, da smo samo veje celotnega naroda, da smo v bistvu vsi eno in isto, biti moramo enotni in si prisvojiti, kar je našega. Naše ljudstvo se mora vedno bolj zavedati svojega slovenstva in k temu moramo prispevati vsak svoj delež, glavno pa je, da ostanemo tesno povezani z vsem slovenskim življem.

Z navdušenim odobravanjem so navzoči sprejeli izvajanja tržaškega gosta, nato pa je predsednik SPZ tov. dr. Franci Zwitter spregovoril o Ljudski prosveti na Koroškem, tajnik SPZ tov. Tonči Šlaper pa je poročal o dosedanjem delu Slovenske prosvetne zveze (oba govora objavljamo na drugem mestu). Ko so navzoči delegati z glasovanjem izrekli odboru priznanje za njegovo delo in sprejeli

Prvi dokumentarni film o razvoju jugoslovanske cone Svobodnega tržaškega ozemlja

V Kopru so končali s snemanjem prvega dokumentarnega filma, ki prikazuje gospodarski, politični in kulturni razvoj jugoslovanske cone Svobodnega tržaškega ozemlja.

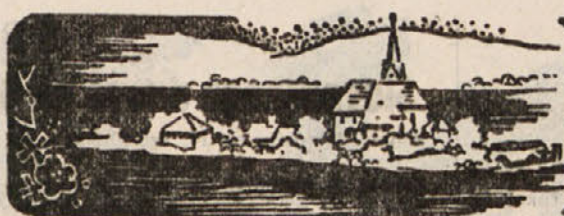
V tem filmu so prvič prikazani zadružniki iz Buj, ribiči z zapadne obale Istre, delavci iz tovarne sardin v Izoli ter učenci italijanskih, slovenskih in hrvaških šol. Prikazane so tudi ruševine, ki jih je zapustil okupator in novi zadružni domovi ter nove šolske zgradbe, zgrajene po osvoboditvi. Film bo ozvočen na slovenskem, hrvaškem in italijanskem jeziku, da ga bodo lahko razumeli vsi prebivalci istrskega okrožja.

KOLENDAR

- 26. maj, sobota: Filip
- 27. maj, nedelja: Janez
- 28. maj, ponedeljek: Avgustin
- 29. maj, torek: Maksim

SPOMINSKI DNEVI

- 26. 5. 1942 — Ustreljen v Šibeniku narodni heroj Rade Končar.
- 27. 5. 1910 — Umrl bakteriolog dr. Robert Koch. — 1766 — Rojen znameniti ruski mehanik I. I. Polzunov, ki je prvi na svetu sestavil parni stroj. — 1926 — Umrl v Tomaju pesnik Srečko Kosovel.
- 28. 5. 1884 — Rojen Edvard Beneš, predsednik ČSR. — 1651 — Rojen Ivan Vajkard Valvazor.
- 29. 5. 1943 — Trinajst selskih žrtev fašizma, koroških Slovencev, obglavljenih na Dunaju. — 1830 — Rojen v Mengšu Janez Trdina.

Po naši zemlji

Maršalu Titu za 59. rojstni dan

Tudi letos je zastopnik koroške slovenske mladine, organizirane v Zvezi slovenske mladine, ponesel preko Labuda, Ljubljane in od tam v Beograd čestitke, ki jih bo osebno izročil maršalu Jugoslavije Titu, ob njegovem 59. rojstnem dnevu.

Naša mladina, posebno ona v Zvezi slovenske mladine, in z njo vse slovensko ljudstvo na Koroškem vidi v maršalu Titu vedno svojega voditelja, vzornika in tovariša, ki je povedel jugoslovanske narode v svobodo. Ti odnosi izvirajo iz narodnoosvobodilne borbe, ko se je Tito postavil na čelo gibanja, ki je prevzelo mladino z vsem njenim žarom idealizma. Ta borba je slonela na prijateljski udanosti, ki so jo čutili borci do svojega vrhovnega voditelja in poveljnika. Med borci med vojno in borci po vojni in njim, Titom, ni bilo nobenega prepada, nobenih obzirov, nasprotno vse je družila ena sama vez: Prepoditi okupatorja in osvoboditi domovino in za tem urediti dom po načelih pravice in pravičnosti, urediti socialno noto, podrediti posameznika skupnosti, odstraniti za vedno leglo družabne nesreče: izkoriščanje človeka.

Ob teh nalogah je obvladovala prav vse zavest, da je tudi mladina s svojim voditeljem Titom sposobna izvesti ta ogromni program. Za trajne in tovariške odnose med Titom in mladino je značilno tudi to, da kakor je govoril Tito mlademu rodu tedaj, ko je bil v gozdovih in na terenu, tako ji govori danes in tako bo govoril mladim rodovom čez deset in deset let. Mladina bo vselej njegova, ker vidi v njem človeka, ki uresničuje smelega načrta, ki jih je sposoben uresničevati le tisti, v katerem tli vedno zavest mladosti.

Naslednje čestitke je izročil zastopnik mladine maršalu Titu:

Dragi maršal!

Za Vaš rojstni dan Vam pošilja mladina Slovenske Koroške naskrenejše čestitke in borbene pozdrave.

Ob tej priložnosti Vam zatrjujemo, da bomo še nadalje vztrajali v naši borbi za nacionalne pravice in po svojih močeh pomagali ustvarjati sožitje med obema narodoma na Koroškem.

Skrbimo za inteligenčni naraščaj

Sprejemni izpiti na celovski državni realni gimnaziji, realni in učiteljski

Sprejemni izpiti v prvi razred realne gimnazije (angleško od 1. razreda, latinsko od 2. razreda, slovensko od 5. razreda) in realko (angleško od 1. razreda, italijansko ali latinsko od 5. razreda, tudi za dekleta) bodo dne 13. junija 1951.

Pismene ali ustmene prijave sprejemajo do 12. junija dnevno od 9. do 14. ure v uradu ravnateljstva v Marijanišču, Velikovska cesta 36, prtiličje, soba 21. Predložiti je treba krstni in domovinski list. Razen tega naj pošlje ljudska šola na ravnateljstvo realke popis učenca. Pismene prošnje morajo biti kolkovane s kolekom za 4 šilinge.

K izpitu se morajo učenci javiti v sredo, dne 13. junija ob 8. uri zjutraj v zavodu, Velikovska cesta 36. Za sprejemni izpit v realko bo zbiralnišče učencev v II. nadstropju, soba 36, za izpit v realno gimnazijo v I. nadstropju, soba 36.

Sprejemni izpiti v moški in ženski prvi letnik učiteljskega se bodo pričeli dne 26. junija zjutraj in bodo trajali do 28. junija. S 4 šilingi kolkovane prošnje morajo biti vložene do 10. junija pri ravnateljstvu. Priložiti je treba z 1 šilingom kolkovane listine: življenjepis, krstni list, domovnico, spričevalo o

cepljenju, uradno zdravniško spričevalo in zadnje šolsko spričevalo. Šolska vodstva morajo vpisati opis učenca. Pomanjkljivo opremljene in po preteku roka dospelje prošnje ne bodo upoštevane. Sprejemni pogoji: 4 razrede glavne ali srednje šole ali pa osma stopnja ljudske šole. Glasbeni posluh je za sprejem pogoj. Navesti je treba znanje jezikov in glasbenih instrumentov. Pristojbina za izpit v znesku 15 šilingov mora biti vplačana pred izpitom.

Slovenski starši, dajte vaše nadarjene sinove in hčerke študirat v srednje šole in učiteljske! Koroški Slovenci potrebujemo ljudsko inteligenco, ki nam bo voditeljica in kačipot v borbi za naše življenjske pravice.

Ob enem obveščamo roditelje, da bo do prihodnjega šolskega leta oskrbljeno, da se bo mogla nuditi našim dijakom primerna oskrba, stanovanje in prehrana, in to po znosnih cenah. Za tozadavne informacije se obrnite na vrhovno kulturno organizacijo koroških Slovencev, Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu, Gasometergasse 10.

CELOVEC

V ponedeljek, dne 21. maja je bil v Celovcu tako imenovani pomladanski sejum. Lep pomladanski dan je gotovo tudi pripomagal, da je prišlo ta dan v Celovec prav mnogo ljudi, ki so si hoteli ogledati vrvenje našega sejmu. Zelo močno so bili zastopani trgovci, ki vozijo svoje blago od sejma do sejma in so napolnili s svojimi stojnicami obširni Novi trg vse do Benediktinskega trga. Ponudba vsakovrstnega blaga je bila velika. Razstavili so raznotere potrebščine in jih z zgovorno spretnostjo ponujali mnogobrovnim sejmarjem. Velika je bila izbira oblek, srajc, obutve, do naramnic in različnih čistil,

**Kdo je agitiral pri vas za Gielssnerja!
SA-Standartenführer Stelmacher!
Zato za nas z njim
ni skupne poti!**

kuhinjske oprave, predvsem pa gore sladkarij, ki so vzbujale poželenje otrok in tudi večjih sladkosnedežev. Veselja za nakupovanje gotovo ni manjkalo, toda kupna moč konsumentov je na tako nizki stopnji, da je bilo sejmšče le bolj šetališče radovednega občinstva, kakor pa pomembno trgovanje. K tej mlačni kupni tendenci je gotovo prispeval tudi že visoki datum v mesecu, ker pač plače delavcev in nameščencev v stalno naraščajoči se draginji ne dopuščajo, da bi si nabavili stvari, ki bi jih sicer potrebovali, ker si pogosto najnujnejšega ne morejo privoščiti ter se morajo kljub obilici ponudbe marsikomu odreči.

BLATO

Za vedno se je poslovil od nas mož, ki je predstavljal kos starih Blačanov. V starosti osemdesetih let je umrl stari Breznikov oče, Fledl Janez. Vsi smo ga imeli radi in spoštovali, saj je bil dober človek in najboljši soseda, ki je ljubil mir na vasi in se izogibal vsakemu prepiru. Njegovo življenje v visoki starosti je bilo posvečeno delu na kmetiji pri Brezniku. Ljubil je polje in se družno potil z volmi po blaških njivah in oral svojo zemljo ter z ljubeznijo spremljal mlado rast do končnega zrnja, ki je nudilo njemu in družini pošteno pridelan zdrav domač vsakdanji kruh. V javno življenje ni stopal veliko, to je prepuščal drugim, toda sam je nosil v sebi živo slovensko narodno zavest in nasproti narodu svojo dolžnost vedno tudi storil.

V sredo, 16. maja, so ga sorodniki in vaščani spremili na njegovi zadnji poti na smiljsko pokopališče, kjer so ga izročili materi zemlji k zadnjemu zaslužnemu počitku. Preostalih naše sožalje!

Ksaver Meško:

NA POLJANI

34. nadaljevanje

Hodil je po svetu modrijan in je opazoval svet in življenje in je iskal velikih čudes in je zapisoval največje v večem spomin. In glej, med največjimi in najlepšimi so bili oni, ki izvirajo iz duše ženske, ljubeče s prvo, veliko in istinito ljubeznijo, z ljubavo, ki podira vse ovire, ki trpi vse, vse žrtve za svojo ljubezen, za izvoljenega svojega srca. Ker najsilnejša vseh sil je moč take ljubezni.

Vilma je gledala očeta nekaj časa in je odgovorila mirno: „Ta ali nobeden!“

Zavzel se je Železnik, začudil se, kakor še brž nikoli v življenju.

Zakaj dete, ki mu ni ugovarjalo nikdar, mu je odgovorilo tako odločno in s takim nenavadnim mirom, da je uvidel in čutil jasno: poprej izvoli smrt, nego se izneveri ti besedi.

Zganilo se mu je za hip v srcu; zadržalo je v njem spoznanje o moči prve ljubezni, čiste še kakor ljubezen angelska, ne še oskrunjene niti z eno nelepo mislijo. A upor, ki ga ni bil vajen, ga je zadel tako močno, da je zbesnel navzlic hipni ganjenosti.

„Tako govoriš? Poberi se, vlačuga!“
Vilma je obledela. Kakor okamenela je

stala pred očetom, tako globoko jo je zadela sirova, umazana beseda, ne zaslužena niti z eno mislijo. Ni mogla govoriti, ne se okreniti, da odide. Oče jo je prijel za rame in jo je potisnil iz sobe, sopeč v grozni besnosti.

Vso tisto noč sta prečuli in preplakali sestri, ležeči v objemu v postelji Vilmini. Tako pekoče je bilo razžaljenje, tako velika krivica, da jih srci obeh nista mogli nositi.

Tretji dan je ostala Tinka in je plakala samotna v svoji sobi. Ni mogla verjeti, da je resnica. Sen je, zbudi se prihodnji hip. A glej, bedi: tam po cesti hiti voz. Zmota je, nesporazumljen! Oče se premisli, pošlje za vozom, pokliče nazaj izgnanko in jo potolaži s prijazno, vsaj s pol prijazno besedo. Bila bi mu hvaležna še za takšno do smrti. A glej, ni zmota, ne premisli se, ne pošlje, ne pokliče je nazaj. Že zavija voz za ovinek.

„Z Bogom, Vilma... O Bog!“

O Trata, umirajoča...

In onstran ceste?

Za hišo, da bi ga ne videli s Trate, je stal Ivan. Strmel je za vozom, da je izginil za ovinkom pod vasjo. Stal je še dolgo, ko že ni videl več ne voza, ne modre obleke Vilmine. Nenadoma je potegnil z roko čez

čelo, kakor bi se zdrnil iz težkih sanj. Zaječal je kakor ranjen na smrt in se je naslonil ob zid: velika lepa zgradba sladkih upov se mu je porušila nenadoma in ga je ranila globoko in nevarno.

Tedaj je stopila izza ogla mati, vedno skrbeča, vedno dobra, vedno pripravljena, da pomaga in tolaži. Nikoli nista govorila še z Ivanom o lepih sanjarijah mladega njegovega srca; a oko materino gleda bistro in je opazilo vse. Tiho je pristopila k njemu, narahlo in obzirno mu je položila roko na ramo.

„Potolaži se, Ivan, in potrpi. Pride spet, in veselje bo tem večje in lepše...“

Jesenji poroki Petrovi je bilo to ko je bila Vilma stara osemnajst let.

VII.

O Trata, umirajoča...
Stara Katra ni videla odhajati Vilme. Odšla je s Trate nekaj tednov poprej.

Tako sta šli dve, ki sta tvorili bistven del Trate, močan kos njenega življenja, zaklad in kras Tratin.

Grozota poročne noči Petrove in žalostna usoda od starke nekoč tako iskreno ljubljene Jerice sta vrgli Katro na bolniško posteljo. Vstala je sicer čez nekaj dni, a je bila do cela potrta in utrujena na smrt, nezmožna za delo. Tedaj je pričela resno misliti na odhod. Ker da Trate ni mogoče več rešiti, smrti, ji je postajalo jasneje z vsakim danem.

Naš binkoštni izlet v Postojno

Prosvetaši, pevci in tamburaši iz Smihela, Rinkol, Dobrle vesi in št. Vida so z veliko radostjo sprejeli vest, da se jim bo želja ob binkoštnih praznikih ogledati si kos slovenske zemlje, s središčem Slovenije Ljubljano in ciljem izleta svetovno znano Postojnsko jamo zares uresničila. S hrepenenjem smo čakali na dan odhoda.

Petinštirideset nas je bilo, ki smo na binkoštno soboto popoldne, polni drhtečega pričakovanja odpotovali iz Koroške. Potne formalnosti v Podrožici so opravili hitro in reči moram zelo vladno. Nato smo prispeli na Jesenice, prvo jugoslovansko postajo, kjer sta nas že pričakovala dva tovariša od Ljudske prosvete, ki sta nas spremljala vso pot in oskrbela vse potrebno. V nemali meri je njuna zasluga, da je naš izlet nad vse pričakovanje lepo uspel.

Ze v prvih razgovorih s sopotniki od Jesenic do Ljubljane smo si osvojili vtis, da gleda slovensko ljudstvo vedro in optimistično v bodočnost. Odkrito in s ponosom so nam pripovedovali ljudje — domačini o delu in naporih... vseh področjih, pa tudi o težkočah in neizogibnih napakah, ki pa so šola, iz katerih se učijo in jih odstranjujejo.

Med takimi zanimivimi razgovori smo prispeli v metropolo Slovenije, v Ljubljano. Srce nam je bilo krepkeje, predvsem je bil za mnoge mlajše nad vse radosten dogodek, ko so se znašli v srcu slovenskega naroda. Kar takoj smo se ob toploti slovenskega gostoljubja počutili čisto domače in neprisiljeno. Povzdli so nas v hotel Union, kjer so nam nakazali lepe sobe za prenočišče. Nato je bila v hotelu večerja in komaj smo se vsedli se je zbralo vse polno znancev in sorodnikov okrog nas, s katerimi se nekateri že leta niso videli. Potem so si nekateri ogledali Ljubljano, nekateri so šli na nebotičnik, nekateri k šmarnicam v ljubljanske cerkve in še h kakšnim sorodnikom, nato smo se podali h kratkemu počitku, ker zgodaj zjutraj sta nas že čakala pred hotelom Silvo in Boris.

V krasno, sončno pomladansko jutro nas je potegnil vlak proti Postojni in po dve in pol drugo urni vožnji smo prispeli na cilj. Naše Rinkolane je že čakal stric Andrej, ki ga že dolgo ni bilo doma. Še kakšna dva kilometra in znašli smo se pred znamenito Postojnsko jamo.

Ogledali smo si Postojnsko jamo. Čudo, prečudo, nobeden izmed nas si ni niti predstavljal takšne veličastne lepote. Mogočne vtise teh naravnih čud nisem v stanu z nobeno besedo popisati, vse to je treba videti in doživeti. Slovenski svet je poln krasote, a Postojnska jama je edinstvena, ki jo občudujejo vsi narodi. Saj smo srečali v jami Avstrijce, Nemce, Angleže, Italijane, ki so to lepoto slovenske zemlje občudovali. Tisoče izletnikov raznih narodov in slojev je bilo ta dan v Postojnski jami in kdor jo je enkrat videl, mogočnih vtisov ne bo pozabil, kakor jih tudi mi ne bomo.

Drugi dan, bil je binkoštni ponedeljek, pa je lahko izrazil vsak po svojem okusu. Popolnoma neutemeljeno je, kakor trdijo nekateri pri nas, da bi sami ali posameznik ne smel iti kamor bi hotel. O tem se je lahko vsak izmed nas sam prepričal, ker neovirano si se gibal, kjer koli si se hotel. Nihče nikomur ne zabranjuje obiskati božjo službo in tudi mi smo bili pri maši v frančiškanski cerkvi, kjer je bila tudi birna.

Naša iskrena zahvala velja Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu, ki je naš izlet organizirala, nič manj pa tovarišem od Ljudske prosvete v Ljubljani in vsem dragim rojakom v Sloveniji za prisrčen sprejem in izkazano gostoljubje.

France Kr.

Ameriški črnici

Vsak deseti Američan — to je danes še vedno problem za „najnaprednejšo“, „najbolj demokratično“ in ne vemo še kakšno „najbolj“ — deželo še. Mnogo je bilo že napisanega in povedanega o tem vprašanju, ki je danes še vedno velik črn madež na ameriški demokraciji. To je vprašanje ameriških črncev.

Ta problem postaja v Ameriki vedno bolj in bolj obširen in istočasno vedno bolj enostaven. Njegova rast je v tem, da število črncev v Ameriki izredno hitro raste. V zadnjih 150 letih so se pomnožili črnici od 800 tisoč ljudi na preko 14 milijonov. Toda na drugi strani pa je padel odstotek z ozirom na celokupno prebivalstvo od okrog 20 odst. na manj kot 10 odst.

Pa ne samo v številu črncev se odnos med črnici in belimi v Ameriki spreminja. Znano je, da je bil odnos belcev napram svojim črnim sodržavljanom v južnih državah mnogo slabši in nestrpnjši kot v severnih. Zato je najnaravnejša posledica tega odnosa bila, da so se črnici počasi, toda gotovo selili iz juga na sever. S tem je nastala še ena sprememba. Dočim so na jugu črnici večinoma le poljedelski delavci, so na severu počasi pričeli stopati v tovarne in postali industrijski proletariat, nekateri podjetnejši pa celo trgovci, podjetniki, pripadniki svobodnih poklicev in pričeli smo med njimi srečavati advokate, zdravnike in podobno.

Eno najstranotnejših poglavij ameriške demokracije so bili „lynchi“, sadistični umori črncev zaradi najmanjših, često izmišljenih prestopkov, posebno, če je bilo vmes vprašanje bele ženske. Tukaj nam statistika vendar le nekaj pove, česar smo pravzaprav lahko veseli, kolikor je vse skupaj žalostno: v letih 1914 do 1933 je bilo linčanih 715 črncev, kar da povprečno 36 linčanov na leto. V letih 1937 do 1947 pa je bilo ubitih na ta zverinski način „samo“ 44 črncev, kar pomeni letno povprečno štiri... V poslednjih letih pa so linčanja praktično skoro prenehala. Pač pa so v letu 1950 zažgali 170 črnskih hiš, ali jih razdejali z bombami, ker so se njih lastniki upali naseliti v predelih, kjer se do tedaj stanovali izključno belci. Toda zopet je treba pri tem upoštevati, da se je 70.000 črncev v istem času naselilo v distriktih, kjer preje nikoli niso mogli stanovati.

Kakor vidimo, so se razmere „vsemu nakljub“ vendar že precej izboljšale. Seveda je samo dejstvo, da je treba o takšnih stvareh sploh govoriti in pisati, dovolj žalostno. Borba črncev gre sedaj v Ameriki za priznanje formalne in dejanske enakopravnosti, kajti to oboje je v različnih državah zelo različno. Kot smo že rekli, je zapostavljanje črncev mnogo večje v južnih državah, razen tega pa je izredno važno za črnice tudi priznanje enakopravnosti na političnem in gospodarskem področju, nič manj pa tudi v čisto družabnem življenju. Dočim uživajo črnici v severnih državah sicer politično enakopravnost, postavljajo zakoni mnogih držav na jugu črnice na izredno stopnjo nekakšnih državljanov drugega razreda. Predpisi o volilni pra-

vici in podobno le premnogokrat popolnoma onemogočajo črnecem izvrševati aktivno volilno pravico, kaj šele pasivno — to je da bi bili lahko tudi izvoljeni. Toda tudi tukaj so v zadnjem času, posebno pa po drugi svetovni vojni, dosegli črnici lepe uspehe. Vedno več dobivajo javnih služb, vedno več je poslancev-črncev in njihova volja se pričinja počasi v javnosti uveljavljati.

Podobno je v gospodarskem življenju. Pred zadnjo vojno je bilo zaposlenih izredno majhno število dobro plačanih črnih strokovnih delavcev, danes se je to že znatno popravilo, čeprav je procent še vedno izredno nizek.

Tudi je vedno več črncev organiziranih v sindikalnih organizacijah in njihovi beli tovariši se zanje prav tako energično zavzemajo, kot za belce, kadar jim hočejo zaradi barve kože znižati plače. Njihovo število je naraslo v času od 1935 do 1945 od 180.000 na poldrugi milijon.

Sploh je vojna, tako prva, kakor tudi druga, mnogo zblížala belce in črnice. V drugi svetovni vojni so celo prvič v bitki za Ardenne umirali beli in črni Američani drug poleg drugega v mešanih oddelkih.

Pa vendar! Ralph Bunche, nosilec Nobelove nagrade za mir leta 1950, katero je dobil, ker je kot opolnomočenec Organizacije združenih narodov v Palestini dosegel pomirjanje in ki je eden najspodobnejših vodilnih uradnikov v Organizaciji združenih narodov sploh, ter istočasno zelo popularen državljani Združenih držav ameriških je odklonil poziv zunanega ministrstva ZDA, da naj prevzame v Washingtonu položaj namestnika zunanjega ministra, ker v tem mestu kot črnc ne more dobiti v nobenem boljšem hotelu niti stanovanja, niti prenočišča.

PRIREDTIVE

Vabilo

Slovensko prosvetno društvo „Svoboda“ v St. Janžu v Rožu bo priredilo v **nedeljo, dne 27. maja 1951, ob 14. uri** (ne kakor je bilo prvotno objavljeno 24. maja) pri Tišlarju prireditve, na kateri bodo igrali pionirski igro: „**ŠNEGULČICA**“

Vsi prisrčno vabljeni, posebno otroci!

Vabilo

Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ v Kotmari vesi bo v **nedeljo, dne 3. junija 1951, ob 14. uri** gostovalo z igro:

„**DESETI BRAT**“

pri Pušniku v Ločah

Sodeloval bo tudi moški in mešani pevski zbor.

Prisrčno vabljeni k številni udeležbi!

Teden dni po poroki sta pripepljala železnik in oče Malkin ženo Petrovo nazaj na Trato.

„Kaj počneš zdaj doma?“ ji je oponašal oče dom po desetkrat na dan: matere, ki bi svetovala v teh težkih dneh in bi ji pomagala s svojo tolažbo in lečečo ljubeznijo skozi te bridkosti, ni imela več... „Kaj počneš tukaj v trgu? Da le povečaš sramoto! Vse govori samo o tem.“

„Kdo je kriv? Ali jaz?“

Vsa duša se ji je vzvalovila in razburkala ob strašnem dogodku v poročni noči. In branila se ji je z vsemi močmi v jarem, ki ga je bila po božjih in človeških zakonih zdaj dolžna nositi.

„Kaj kričiš in besniš?“

„Ali me niste prisilili? Prodali ste me!“

A oče je ostal trd. Zadel je nesreča poročne noči pač tudi njega, a srd hčerkin se mu je zdel neutemeljen... „Svoje glavna je, kakoršna je bila rajna mati.“

„Kar je, jel In saj nisi več otrok. Sicer pa se dogajajo take reči dandanes vsepovsodi. Le da ni konec povsodi tako strašno žalosten.“

Na tihem se je srdil na Jerico, da je naredila takšno nespamet, in je stopila isti hip grozeča in očitujoča njena senca med srca, ki bi si naj bili vdani in bi naj bili eno.

„Kakšno tolažba pa je to! Moj Bog, zblaznela bil“

Na zunaj je obremenila Malka z vso krivdo in z vso odgovornostjo očeta in Petra. A v globočini srca je kljubovalo grenko občutnje, ki ga je skrivala skrbno pred svetom... „Tudi ti nisi brez greha! Tudi ti si omadeževala ljubezen...“ In ni se mogla obraniti moreče misli, da je segla roka usodina ono noč s premislekom tudi po nji in je maščevala tudi njen greh.

Uvidela je kmalu: v trgu ji ni več obstanka. In v dala se je in se je vrnila na Trato.

A vodila je ni z mehko roko tja solčna ljubezen. Moreč srd je stopal z njo in pekoče sovraštvo, ki je nista zapustila več ves čas, kar je bivala na Trati. Ker ob nesrečo, sedečo na pragu doma, se je zadel, ko je stopila prvokrat v dom, odkod potemtakem vesela, topla sreča?

Mrzela je vse, kar je bilo v kakem stiku s Trato, od moža Petra do bosopetega pastirja. Marala ni tudi Katre. Preveč duha Tratinega je bilo v mišljenju, v življenju, v duši starkini. In že to, da je bila ženica tako tesno zvezana s tem nesrečnim, sovražnim domom, že to, da je ljubila, kjer se je ona srdila in sovražila, se je zdeli Malki krivica, ki jo je nosila težko. Malki sami ni bilo za gospodinjstvo a hotela je vladati in ukazovati. Zato je šla nazaj na Trato, da se maščuje vsaj s tem nad njo za izgubljeno mlado življenje.

(Dalje)

SPORED

Slovenskega dneva na Dunaju, dne 2. in 3. junija 1951

Sobota, 2. junija ob 16. uri: Odkritje spominske plošče češkemu skladatelju Antoninu Dvoraku na hiši, Dunaj, IV. okraj, Wiedner Hauptstraße 7.

Sobota, 2. junija ob 20. uri: Slovenski večer, s sodelovanjem koroških slovenskih, gradiščanskih hrvatskih in čeških pevskih zborov.

Nedelja, 3. junija ob 11. uri: Odkritje spominske plošče slovenskemu pesniku in pisatelju Ivanu Cankarju na hiši, Dunaj, XVI. okraj (Ottakring), Lindgasse 26, sodeluje pevski zbor Slovenske prosvetne zveze.

Nedelja, 3. junija ob 15. uri: Slovenski dan v parku gradu Pötzleinsdorf v XVIII. dunajskem okraju, koncert slovenskih skladateljev, nastop dunajskih čeških Sokolov, Češka beseda, Rej pod lipo, gradiščanski Hrvati izvajajo svoje plesne, prosta zabava. Vožnja je tričetrtinska, t. j. za potovanje od vsake postaje do Dunaja in nazaj se plača (5 šil.), prosimo za prijave do 30. maja. Prav tako bo hrana po znižani ceni.

Vstopnine k vsem prireditvam ni, slavnostna značka stane tri šilinge in je naprodaj pri Slovenski prosvetni zvezi ali pa direktno pri prirediteljskem odboru, Wien, I., Dracheng. 3-II.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Četrtek, 24. maja

9.05 Znamenita ljubavna pisma — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Koncert po želi — 18.30 Koncertna ura — 19.30 Pevska ura.

Petek, 25. maja

11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 17.10 Popoldanski koncert — 18.00 Kmečka oddaja.

Sobota, 26. maja

11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 15.30 Koncertna ura — 17.10 Veder poljuden popoldne — 18.00 Nekaj za zbiralce znamk.

RADIO SLOVENIJA

Četrtek, 24. maja

5.25 Veseli zvoki — 6.10 Slovenska narodna in umetna glasba — 14.30 Kulturni pregled — 18.00 Samospevi sodobnih ruskih skladateljev — 18.20 Pogovor s pionirji — 18.40 Poje ženski zbor SKUD „France Prešeren“ iz Kranja — 20.50 Jezikovni pogovori — 21.30 Pesmi in plesi raznih narodov — 22.30 Oddaja za inozemstvo v nemščini.

Petek, 25. maja

5.25 Narodni napevi iz Srbije — 11.30 Šolska ura za nižje gimnazije — 14.30 Kulturni pregled — 17.30 Šolska ura za nižje gimnazije — 18.00 Slovenske narodne pesmi — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled našega stalnega zunanje-političnega komentatorja dr. Egona Tomca — 20.15 Zeleli ste — poslušajte! — 22.30 Oddaja za inozemstvo v nemščini.

Sobota, 26. maja

5.25 Vedra glasba — 6.10 Jutranji koncert — 13.00 Pester spored slovenske narodne in umetne pesmi — 13.50 Kulturni pregled — 14.30 Fizično predavanje — 14.50 Domače napeve iz vava Kmečki trio — 15.15 Slovenski samospevi — 18.00 Naši zbori pojo pesmi borbe — 18.30 Oddaja za pionirje — 18.50 Pester večerni spored — 20.50 Veseli večer — 22.30 Za ples in razvedrilo — 22.30 Oddaja za inozemstvo v nemščini.

Nedelja, 27. maja

8.15 Zabavna glasba — 9.40 Slovenske narodne — 11.15 Oddaja za pionirje in cicibane — 13.30 Zeleli ste — poslušajte! — 16.45 Kmetijski nasveti — 18.40 „Svet v satiri in humorju“ — 19.00 Igrajo mali plesni ansambli — 23.15 Lahek glasbeni spored.

Ponedeljek, 28. maja

5.25 Slovenske narodne pesmi — 6.10 Lahek jutranji koncert — 13.00 Glasbena oddaja za pionirje — 13.20 Vedra instrumentalna solistična glasba — 14.39 Kulturni pregled — 17.40 Prof. dr. Božo Grafenauer: Socialna politična zgodovina Slovencev v letu 1850 do 1914 — 18.30 Gospodarsko predavanje — 21.15 Za odhiti in razvedrilo — 22.30 Oddaja za inozemstvo v nemščini.

Torek, 29. maja

5.25 Veseli zvoki — 10.30 Šolska ura za osnovne šole — 12.00 Lahek promenadni koncert — 14.00 Z mikrofonom sredi življenja in dogodkov... — 15.30 Šolska ura za osnovne šole — 18.00 Zeleli ste — poslušajte! — 18.40 Kulturni pregled — 22.30 Oddaja za inozemstvo v nemščini.

RADIO SCHMIDT

„hiša malega človeka“

Radio-aparati za vsakogar - (obroki po dogovoru) - elektro material, žarnice za domačo uporabo in prodajo - Moderna reparatura delavnica - Študijo za snemanje na plošče.

Celovec, Bahnhofstrasse 22, Tel. 28-48

Zasedanje vojnih žrtev

V soboto, 19. in v nedeljo, 20. maja so imele koroške vojne žrtve v Celovcu svoj zvezni dan, kjer so opozorili na svoj katastrofalni socialni položaj, ki je nastal predvsem v zvezi z razvojem cen življenjskih potrebščin, ki stalno naraščajo in so invalidi, vdove, sirote in starši, oškodovani vsled vojne, obsojeni na bedno življenje, prav po izreku: za življenje premalo, za umreti preveč. Na dnevu so postavili zahtevo po zboljšanju položaja, po 20 odstotnem zvišanju rent in po nakazilu štirinajste mesečne rente.

KINO-PREDSTAVE

ŠT. JAKOB V ROŽU

v soboto, 26. in v nedeljo, 27. maja „Geheimnisvolle Tiefe“

VELIKOVEC

v petek, 25. do nedelje, 27. maja „Der dritte Mann“ v ponedeljek, 28. in v torek, 29. maja „Abenteuer am Königshof“ v sredo, 30. in v četrtek, 31. maja „Ich liebe alle Frauen“

BOROVLJE

v soboto, 26. do ponedeljka, 28. maja „Kleines Herz in Not“ v sredo, 30. maja in v četrtek, 3. junija „Die Flamme von New Orleans“

ZELEZNA KAPLA

v petek, 25. do nedelje, 27. maja „Schloß Hubertus“ v torek, 29. in v sredo, 30. maja „Vogelfrei“

Novi 10. šilinski bankovci

Avstrijska Narodna banka javlja, da bodo z 26. majem pričeli z izdajo novih bankovcev po 10 šilingov. Bankovci nosijo datum 2. januarja 1950. Bankovci z datumom 2. februarja 1946 z sliko ženske glave na sprednji strani bodo ostali še nadalje v prometu. Novi bankovci kažejo na prvi strani špansko jahalnico in jezdeca-učitelja. Na drugi strani je razviden grad Belvedere.

NOVI VOZNI RED

Dne 20. maja je stopil v veljavo nov vozni red za železnice in avtobuse. Danes prinašamo izveček voznega reda za železnice, v prihodnji številki pa za avtobuse.

Celovec—Pliberk

Odhod iz Celovca ob: 6.00, 9.10 (po posebni odredbi), 12.15 (od 30. VI. do 16. IX. in samo do Sinče vesi), 13.40, 15.20 (od 30. VI. do 16. IX. in samo do Sinče vesi), 17.15 (do 30. VI. in od 17. IX. dnevno, od 2. VII. do 15. IX. samo ob delavnikih), 18.12. Odhod iz Pliberka ob: 6.18, 7.22 (po posebni odredbi), 10.50, 13.27 (samo od Sinče vesi), 15.20, 17.30 (samo od Sinče vesi), 18.25.

Sinča ves—Železna Kapla

Odhod iz Sinče vesi ob: 6.48, 9.54, 14.25, 18.55. Odhod iz Železne Kaple ob: 5.20, 9.45, 14.20, 17.20.

Celovec—Področica

Odhod iz Celovca ob: 7.35 (ob nedeljah), 9.15, 13.35, 18.15. Odhod iz Področice ob: 6.20, 11.30, 16.05, 18.10 (ob nedeljah).

Svetna ves—Borovlje

Odhod iz Svetne vesi ob: 7.00, 8.10 (ob nedeljah), 9.50, 12.10, 14.20, 16.50, 18.50. Odhod iz Borovelj ob: 6.40, 7.50 (ob nedeljah), 9.30, 11.50, 13.50, 16.30, 18.30.

Beljak—Področica

Odhod iz Beljaka ob: 8.00, 10.15, 12.43 (pred nedeljami in ob nedeljah), 13.43, 17.14 (brzi), 18.12. Odhod iz Področice ob: 6.25, 11.43, 12.37 (brzi), 14.06 (pred nedeljami in ob nedeljah), 17.20, 19.27.

Beljak—Podklošter

Odhod iz Beljaka ob: 4.35 (brzi), 5.55, 9.03, 13.36, 14.15 (brzi), 16.30 (brzi), 17.28, (od ponedeljka do petka), 18.31, 21.09. Odhod iz Podkloštra ob: 0.14 (brzi), 6.51, 9.10, 11.40 (brzi), 11.58, 12.34 (brzi), 6.27, 18.18 (brzi) — od 23. VI. do 16. IX. dnevno, ostali čas samo od ponedeljka do petka), 19.30 (od 23. VI. do 16. IX. in le od ponedeljka do petka) 20.30, 23.03.

Celovec—Beljak

Odhod iz Celovca ob: 3.32 (brzi), 4.36 (brzi) — (od 29. VI. do 3. IX.), 6.10, 7.30, 9.24 (brzi), 9.47 (brzi), 11.28, 12.00 (brzi), 12.40 (brzi), 13.20 (brzi), 13.30, 14.20, 15.10 (brzi), 16.00, 17.13 (brzi), 17.24, 18.35, 19.29, 20.38, 21.43, 23.49. Iz Vrbe do Beljaka ob 6.18. Odhod iz Beljaka ob: 0.50 (brzi), 5.37 (samo ob delavnikih), 6.20, 7.50 (brzi), 8.05, 9.02, 10.10 (brzi), 11.42, 12.14 (brzi), 13.04, 13.32 (brzi), 14.10, 15.35 (brzi), 16.23, 17.25 (brzi), 17.34, 18.28, 19.15 (brzi), 20.19 (brzi), 22.30, 23.45.